

Çözüm demokrasiyi güçlendirir mi?

MEHMET GÜN

24.02.2026 - 08:00
YAYINLANMA

23.02.2026 - 16:21
GÜNCELLEME

Türkiye’de demokrasi neden geriledi? Buna “cumhuriyetin gelişimi sürecinde hep süregelen askeri vesayet, devlet yönetiminde istikrarsızlık, ekonomik krizler ve onlara paralel seyreden yaklaşık 10 yıllık dönemlerde yaşanan darbe, kırılma ve sağa sola savrulmalar, sorumsuz siyaset ve siyasetçiler, halkın yönetimde adil temsilini kısıtlayan antidemokratik siyasi partiler ve sorunlu seçim yasaları ile uygulamaları, devlet gücünü gayrimeşru yöntemlerle ele geçirme çaba ve çatışmaları, yargının görevini yaparak hukukun üstünlüğünü sağlamasına kendi içinden ve dışından gelen engeller, adalet inancı zedelenen toplumun yargıya sahip çıkmaması, yargının yürütme gücüne (siyasilere) karşı bağımsızlığını ve dolayısıyla tarafsızlığını kaybetmesi” ve benzeri birçok sebep sayılabilir. Bunların bir kısmı diğerlerinin sebebi iken bir kısmı da diğerlerinin doğrudan veya dolaylı sonuçları. Hangilerinin sebep hangilerinin sonuç olduğunu bulmaya çalışırken “yumurta mı tavuktan, tavuk mu yumurtadan çıkar” açmazına düşmek kaçınılmaz. Bir açıdan, ekonominin toplumun ihtiyacına yetecek kadar kaynak üretememesi diğer sorunların kök sebebidir denilebilir. Fakat diğer bir açıdan bakıldığında bu sorunların olduğu yerde ekonominin kolay güçlenmeyeceğini, halkın refahının kolay artmayacağını da kabul etmek gerekir.

****

Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde tüm siyasi partilerin katıldığı Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu’nun 18 Şubat 2026 günü

duyurulan taslak raporunda yer alan şu ifadeler de bu durumu doğruluyor: “[‘terör ve şiddetin yüklediği ağır sorunlar nedeniyle] üretim kaybı, ertelenen yatırımlar, artan risk primi, fırsat maliyeti ve bölgesel kalkınma farklarını derinleştiren dolaylı etkilerle birlikte [ele alınarak] farklı yöntemlerle yapılan hesaplamalar, [...] sürecin ülkemize yıllık ortalama en az 140 milyar dolar, en çok 240 milyar dolar [daha ihtiyatlı bir varsayım]la 100 milyar dolar] düzeyinde bir ekonomik değer kaybına sebep olduğuna işaret etmektedir. [...] her yıl tekrar eden bu yükün kalkınma kapasitesini daralttığı açıktır. [...] bölgenin gayrisafi yurt içi hasılaya katkısının yüzde 5’in altında seyrettiği, ihracata katılımın yüzde 1,4 düzeyinde kaldığı [...] tespit edilmektedir.”

Raporda belirtilen miktarların Türkiye’nin yıllık gayrisafi hasılasının yüzde 10’u ile yüzde 24’ü arasında bir değere karşılık gelmesi, bir yılda katlanılan zararın, bir yıl içinde vadesi gelecek dış borçlarımızın neredeyse tamamını bir seferde ödemeye yeterli olması bile tek başına bu yükten kurtulmanın ne kadar önemli olduğunu ortaya koymakta.

****

Komisyonun, “Milletimizin tamamını kucaklayan, terörün sebep ve sonuçlarını ortaya koyan, toplumsal barış ve huzur için terörle mücadele kararlılığından taviz verilmeden, hukukun üstünlüğü ilkesinden sapılmadan ve millî güvenlik kaygıları göz ardı edilmeden çerçeve metin hazırlanmıştır” diyerek takdim ettiği raporda, adının kısaltmasındaki (“K”) harflerinin kalın mı yoksa ince sesli mi söyleneceği bile bir ayrışma konusu olan örgütün “kendisini feshetmesi ve silah bırakmasının”, kırılğanlıkların kendiliğinden onarılması anlamına gelmeyece[ği]” belirtilmekte.

Raporun 6’ncı maddesinde çözüm sürecinde yapılması gerekenlere ilişkin öneriler sıralandıktan sonra, ardından gelen 7’nci maddede bir kısım demokratikleşme önerileri getirilmekte. Başlangıcında “Güvenli bir toplumsal ve siyasal ortam, demokrasinin eksiksiz işleyebilmesi ve standartlarının yükseltilmesi ile kurumsallaşmasının ön koşuludur. Keza demokrasi, özü gereği fikirlerin eşit koşullarda ve özgür bir ortamda serbestçe ifade edilebildiği bir kamusal alanın varlığını gerektirir” denilen raporun “**7.3. Hak ve Özgürlüklerin Genişletilmesi ile İlgili**

Düzenlemeler” ara başlığı altında, “Siyasi Etik Kanunu’nun hazırlanması” ve “Şeffaflık, demokratik katılım, parti içi demokrasi, çoğulculuk ve temsilde adalet ilkeleri doğrultusunda anayasanın 79’uncu maddesi çerçevesinde genel yargısal süreçler ile seçim yargısının belirlilik ve kanunilik ilkelerine uygun şekilde düzenlenmesi amacıyla yeni bir Siyasi Partiler Kanunu ile yeni seçim kanunlarının siyasi partilerin uzlaşısı ile hazırlanması” önerileri özellikle dikkat çekiyor.

****

Raporun son kısmında ise “Demokratik, çoğulcu ve herkesin kendini ait hissettiği bir Türkiye’yi hep birlikte [...] inşa etmek için hakikatin göz ardı edilmediği, duyguların inkâr edilmediği ve siyasetin çözüm üretme cesareti gösterdiği bir anlayışın benimsenmesi hayati önemde” olduğu ve “Türkiye’nin barışla, bütünlükle, demokrasiyle ve kardeşlikle güçleneceği” söyleniyor.

Çözüm sürecinde önemli bir eşiğin aşılmasının arifesinde yayınlanan raporda da ifade edildiği gibi, yaklaşık 50 yıldır vergilerimizin zayıf edilmesine ekonomik fırsatlarımızın kaçırılmasına yol açan meselenin kalıcı çözümü için demokratikleşmek şarttır. Bunun için ise başta Siyasi Partiler Kanunu’nun demokratikleşmesini ve siyasetçilerin etik faaliyet göstermesini sağlamak gerekmektedir. Ancak bütün bunları etkin olarak işletebilmek için ise yargıyı etkin ve verimli çalışan, yalın ve çevik bir kamu hizmeti kurumu olarak geliştirmek, hizmetinin gerektirdiği birinci kalite şartı olan, yürütmeden (yani siyasetçilerden) tam bağımsızlığını ve (dolayısıyla tarafsızlığını) sağlamak, bununla birlikte keyfileşmesini, iç ve dış bağımlılıklar oluşmasını kalıcı olarak önlemek gerekir. Bunu sağlamak için ise yargının kendi hesapverirliğini sağlayacak yargıya özgün bir mekanizma kurmak, hukukun üstünlüğünü önce yargı kurum ve mensuplarına karşı gerçekleştirmek şarttır. Bu aşamadan sonra hukukun üstünlüğü tüm kamu görevlilerine ve topluma yayılabilir.

Ancak bu takdirde toplumsal kardeşliği zedeleyen her türlü durum hukuk içinde ve hukukun üstünlüğüne tabi olarak önlenir. Toplumsal birlik için demokratikleşme, demokratikleşme için ise koşulsuz hukukun üstünlüğü şarttır.